

Museernes arbejdsforhold

AF HANS NEUMANN

På Dansk Kulturhistorisk Museumsforenings årsmøde i Tønder den 25. august 1966 holdt museumsinspektør Hans Neumann, Haderslev, et foredrag, som her gengives efter manuskriptet. Det anføres som noget karakteristisk at danske museer er startet af nogle ganske få personer, og at deres fundament var befolkningens varme interesse. Fra slutningen af forrige århundrede blev arbejdet centraliseret, og lokalmuseerne kom under Nationalmuseets tilsyn. Det hævdes i artiklen, at dette har kostet millioner i tabte kommunale tilskud og har sat lokalmuseernes udvikling årtier tilbage. Den nye lokalmuseumslov betød en decentralisering, men der foreslås ændringer i håndhævelsen af naturfredningsloven og den gældende danefæpraksis. Foredraget fulgtes af en livlig debat, hvis hovedsynspunkter gengives efter artiklen.

Lokalmuseumstilsynet er siden lokalmuseumsloven vort vigtigste organ med hensyn til vor kontakt udadtil. Beklageligt er det derfor, at det ikke arbejder bedre på sin væsentlige opgave, at formidle kontakten mellem de fire parter, der er repræsenteret: lokalmuseerne, Nationalmuseet, ministeriet og de kommunale myndigheder. Det var vel ellers et forum, hvor hele den strukturdebat, som for øjeblikket foregår, skulle finde sted eller i det mindste skulle kendes.

Jeg vil begynde med at fremhæve noget væsentligt ved vore museer, noget karakteristisk, som næppe ville kunne siges om en anden gruppe af institutioner. Disse museer er alle planlagte og startede af nogle ganske få personer, ofte endog af en enkelt person, for hvem de var som en fiks idé og et brændende ønske. I årtier af deres liv var det det de levede og åndede for.

Uden synderlige ændringer gælder dette også Nationalmuseet. Når man læser om de få mænd omkring Oldsagskommissionen af 1807, ser hvordan de, i et samfund, der ikke altid forstod dem, hæger om deres fikse idé og knytter forbindelser til nogle få ligesindede rundt omkring i landet, så er det det samme, som har gentaget sig mange andre steder i de følgende 150 år.

Parallellen mellem Nationalmuseet og os gælder på et væsentligt punkt også den følgende udvikling. Den fikse idé viste sig at være rigtig, museumstanken slog an, og de få interesserede blev til mange. Vi ældre husker den landsomfattende indsamling til Nationalmuseet i 1920'erne – måske alle vil vi kunne slå op i bindene med indsamlingslisterne og finde vor familie som bidragydere – og vi har alle mange beviser på offervilje og interesse for vore lokale museer.

Det åndelige fundament for alle vore museer, store som små, er en befolknings varme interesse for museet og dets trivsel, og jeg vil her især fremhæve, at det er en gren, der kan sidde på, og som der derfor ikke skal saves i.

Så fredssommeligt og med så ensartede vilkår har museumsforholdene imidlertid ikke fremefter udviklet sig her i landet. Fra slutningen af forrige århundrede blev til forskel fra andre lande museumsarbejdet genstand for en centralisering, som totalt ændrede vilkårene for det lokale museumsvesen, som var under udvikling. Det har efter min mening desværre aktuel interesse at se nærmere derpå.

Det afgørende vendepunkt var gennemførelsen af reglerne fra 1887. For at opnå et statstilskud blev lokalmuseerne stillet under Nationalmuseets tilsyn, og navnlig fik dette lov til af museernes erhvervelser at udtage genstande, som var af særlig videnskabelig betydning. Udgravninger, som på forhånd betegnedes som en undtagelse og begrænsedes til nødgravninger, skulle alene Nationalmuseet træffe bestemmelse om og lede, og det skulle også bestemme, hvor de fundne genstande skulle opbevares. Skulle der opstå tvivl om forståelsen af disse bestemmelser, skulle sagen forelægges Nationalmuseets direktør til afgørelse.

Det har altid stået for mig som en gåde, at man gik med til disse bestemmelser, og endnu mærkeligere er det, at de så længe og næsten uændret kunne gennemføres, for det var jo ikke mindst den måde, de blev gennemført på, der var forfærdelig. Udgravningsforbudet og den med korte mellemrum gennemførte ret til at tage af ny erhvervelserne måtte nødvendigvis hemme samlingernes vækst og betød sammen med andet en tilsidesættelse, der har afholdt mere end én indflydelsesrig borger fra at vi tid og kræfter til en sådan institution. Arkitekt Norn, Horsens, udtalte i 1927: »skal man vente fremtidig at finde kvalificerede mænd, som vil ofre tid og arbejde i sagens interesse, da må det også være en forudsætning, at arbejdsvilkårene er tilstrækkelige«.

Værre er det, at institutioner, der ikke i deres arbejde kan opvise fuld selvstændighed overfor staten, ikke er attraktive mål for kommunale bevillinger. Et af de klareste og dybeste skel i dansk administration er skellet mellem kommune og stat. Kommunerne er på vagt mod enhver infiltration i deres administration fra statens side, og de vil ikke opretholde institutioner, hvor ikke både ledelsen og arbejdsresultatet ligger i deres egne hænder. Især forøgelsen af kulturelle bevillinger kommer i fare.

Det er svært at gøre op, hvor meget denne retardering har betydet. I redegørelsen i betænkningen til museumsloven ses det klart nok, at den udvikling, der var igang i 1880'erne ikke fortsatte, som den kunne have gjort, men det er nok umuligt at fastslå målestokken.

Et temmelig grelt vidnesbyrd er dog de sønderjyske museers stilling ved genforeningen i 1920. Foruden museet i Christiansfeld havde de 4 købstæder 3 museer (Tønder kom til i 1923), og af dem var der en fuldt beskæftiget leder ved de to – Haderslev og Sønderborg. I Haderslev var stillingen oprettet i 1917 som en normeret stilling med en ret høj løn betalt af Haderslev amt, og i Søn-

derborg var lederen fra 1921 ansat af museet, hvis drift garanteredes af kommunen. Disse stillinger var i mange år fremefter de eneste lokalmuseumsstillinger i Danmark; Haderslev var på det tidspunkt en by på ca. 13.100 indbyggere, Sønderborg havde 8.500, og tallene giver et lille indtryk af, hvor meget hurtigere lokalmuseumsvæsenet kunne have udviklet sig under friere forhold.

Man skal ikke sige, at andre forhold – især de nationale – her har været afgørende. Det er ikke muligt at se bort fra de nationale forhold i denne forbindelse, men de betød både fordele og ulemper for sagen. Begge parter – danske og tyske – deltog aktivt i museumsarbejdet, hver ud fra helt forskellige interesser, men rivaliseringen betød mange vanskeligheder. I Haderslev for eksempel havde den gensidige mistænksomhed i 1887 nær væltet planerne om oprettelsen af museet. Sammenlignet med nogle andre egne i Tyskland er udviklingen i Nordslesvig næppe noget særligt.

Den afgørende forskel fra forholdene i Danmark var, at centraliseringen af fund og forskning i en central institution ikke fandtes i Tyskland. Et oprettet museums indsamlingsret, herunder også ret til at foretage udgravninger og til at beholde danefæ, var der ingen, der anfægtede.

Haderslev havde i året 1921 et budget på kr. 19.300. Beløbet gik i kriseårene ned til ca. kr. 15.000, men steg derpå igen. Der var ingen, der forelagde os de ministerielle regler til anerkendelse som betingelse for at modtage et tilskud fra staten på kr. 900,00. Bortset fra danefæreglerne, som vi overholdt, fortsatte vi altså vort udgravningsarbejde og øvrige arbejde som hidtil.

Altså: heldagsbeskæftiget leder ved de to af museerne, i Haderslev 15–20.000 kr. årligt i 1920erne og 1930erne. Det viser jo helt andre forhold end i det øvrige land. De museumsstillinger, som i begyndelsen af 1930erne blev oprettet i de 3 store byer, og de andre, som er kommet til endnu senere i de mindre byer, kunne vi med samt de dertil hørende budgetter have haft overalt og meget tidligere, hvis staten havde ført en anden politik og sørget for at få den kommunale offervilje til at hjælpe. Især viste det sig uden for Sønderjylland vanskeligt at få amtsrådene med, og der er ingen tvivl om, at det mere end noget andet er udgravningsforbudets skyld, jvfr. Svend Larsens skildring i Odenses jubilæumsbog fra 1935.

Det kan sammenfattende siges, at den førte centraliserende politik har kostet dansk museumsvesen millioner af kroner i tabte kommunale tilskud og sat lokalmuseernes udvikling årtier tilbage. Det er en opgave af første rang at genvinde, hvad her er forsømt. Og det er vigtigt for vor fremtid at fjerne den skævhed, som skyldes Sophus Müllers fremfærd, at lokalmuseerne er fortrængt fra det arkæologiske arbejde i deres områder. Der skal ske noget ude på markerne, og landsbyskolen skal ud at se det. Det giver penge!

Positivt kan det på den anden side siges, at vi fik et nationalmuseum af et sådant omfang og af en sådan standard, som vi ikke ellers havde fået, og det er sagt tit fra lokalmuseumsside og vil blive gentaget, at vi ikke har i sinde

at ødelægge noget af dette, ja ikke vil svække Nationalmuseets position. Dette museum skal fortsat være nationens museum.

Men: jeg kan ikke lade være med ud fra personlige erfaringer at drysse lidt malurt også i dette bæger. Det var Sophus Müllers tanke i sin tid, at der kun skulle være ét centrum for den videnskabelige forskning, nemlig Nationalmuseet. På lokalmuseerne kunne man ikke bygge, man kunne end ikke vide, om der altid ville være egnede folk til at tage sig af dem.

Det Nationalmuseum, som jeg i 1. og 2. afdeling lærte at kende omkring 1930, var sådan en institution, landets eneste centrum for arkæologiske undersøgelser, en udadtil isoleret lilleverden, indadtil optaget af små stridigheder. Man har senere spurgt sig selv, om det egentlig på længere sigt var så fornuftigt, det Sophus Müller gjorde – om en sådan splidagtig lilleverden i splendid isolation var et godt klima for en videnskab at trives i. – Og når vi efter krigen kom på små kongresser eller fagmøder i udlandet, og vi så, hvor hyppige disse fagdiskussioner var, hvor åben drøftelsen var til naboområder – naturvidenskabsfolk og filologer, hvis sagkyndige var inviteret med som gæster snart her snart der, så kunne man igen se, at det var den overvældende centralisering, som hindrede, at en lignende virksomhed kom igang her. Vore studiekreds-møder er kun en svag begyndelse, som vi må arbejde videre på at udbygge. Men dengang var Nationalmuseet jo som en permanent kongres, som ikke kunne have nogen trang til at komme sammen med en verden udenfor Verona, som ikke fandtes.

Mon det virkelig har været så fornuftigt?

Alt dette skal ikke betyde, at vi græder over spildt mælk, men være sagt til eftertanke med henblik på fremtiden. Har der i den hidtidige udvikling været noget, der har kostet dyrt, så kan vi være indstillet på, at gøre det anderledes i fremtiden, og det så meget mere, som vi nu har mulighederne for det.

Vi har jo lokalmuseumsloven.

Lokalmuseumsloven modtog vi alle som et stort fremskridt, fordi den gjorde forsøg på en virkelig strukturel opbygning af museumsvesenet, og fordi den betød en klar decentralisering. Dette viste sig i, at statstilskuddet forøgedes væsentligt og navnlig deri, at man direkte opmuntrede ansættelse af faglig uddannet personale. Det var noget væsentligt nyt, at der nu også skulle blive mulighed for ved stadig flere lokalmuseer at arbejde på det sagligt bedst mulige plan.

Et indirekte vidnesbyrd om det, jeg sagde før, er det at se, at en umiddelbar følge af disse ændrede signaler blev de kommunale tilskuds stigen endog langt ud over, hvad lovens fædre tænkte sig. Fra 1954/55–1964/65 steg de kommunale tilskud fra en halv million til ca. 1,6 mill. kroner. Denne kommunale interesse kunne man have kaldt på meget før. Så havde vi ikke været så alt for få til de opgaver, der melder sig, og så havde man ikke haft den slagside bort fra det arkæologiske og over mod det kulturhistoriske, som hele vort lokalmuseumsvesen netop på grund af Sophus Müllers indflydelse fik og stadig har.

Denne slagside er sagligt ganske umotiveret, eftersom den arkæologiske og den kulturhistoriske virksomhed sigter på to afsnit af den samme kulturelle udvikling. Det måtte være noget ganske naturligt, at ethvert lokalmuseum efter evne lagde sig efter de sagonråder, som det havde muligheder for at give sig af med.

Dette er også vigtigt, fordi arkæologisk virksomhed er den bedste måde, hvorpå man kan få landbefolkningen i tale. Jeg mener, at den vej, der fører fremad for lokalmuseerne er, at vi bliver kommunale, og det vil – i hvert fald for de større af os – sige, at vi også skal have amtsrådene med. Når amtsrådenes støtte til det lokale museum varierer fra 0 kr. til 157.000 kr. om året, er det let at se, at nogle muligheder er forsømt.

En nærmere kontakt med landbefolkningen og dens myndigheder kan også nås ad anden vej, ved egnhistoriske studiekredse, ved egnhistoriske udflugter, ved at arbejde for egnens skoler o. s. v., men mere end noget andet hviler den stadige kontakt på, at vi kommer ud og ser på, hvad folk har fundet eller iagttaget på deres marker, hvad enten vi kan gøre lidt eller meget ved det, er det vigtigt, at det er det lokale museum, man henvender sig til, og at det er det, der kommer – og kommer straks.

Det lokale museum må overalt i landet være det museum, man henvender sig til, være det museum, der har det fulde faglige ansvar, både på det arkæologiske og det antikvariske område, for de synlige minder om sin egn's historie.

For en udvikling i denne retning taler også rent praktiske forhold. At sende den første meddelelse om fund til Nationalmuseet må efterhånden betragtes som en ganske forældet fremgangsmåde. Den er for langsom. Det lokale museum og den lokale amatør er stedet nærmest og kan hurtigt træffe de første bestemmelser og kan navnlig undgå de arbejdsforsinkelser, som interessen nu engang ikke kan bære.

Hvis vi for alvor vil foretage en kursændring bort fra Sophus Müllers tanker – som jeg mener, vi har fået det ud af, vi kunne – og dermed griber tilbage til Worsaaes planer for en decentralisering af de væsentlige museumsopgaver, så må vi netop basere løsningen af de presserende udgravningsopgaver på lokalmuseerne, som dem der bedst og billigst kan løse dem. Jeg er glad for at høre, at Nationalmuseets 1. afdeling for nylig gentagne gange har udtalt sig i samme retning. Og i denne forbindelse må det tilføjes, at vi vel også her i landet, som andre steder, får løst spørgsmålet at få amatørarkæologerne draget effektivt ind i arbejdet. Det er også her lokalmuseerne, der har vist sig i stand til at finde en vej.

Men alt dette er der ingen fremtid i, hvis der ikke sker en ændring på to punkter, der er stadig vigtigere for vort arbejde: Håndhævelsen af naturfredningsloven og Nationalmuseets praksis med hensyn til danefæ.

Håndhævelsen af naturfredningslovens § 2. – Da fredningsloven kom i 1937 betragtede vi den som en stor hjælp. Gravhøjene havde været i fare for at forsvinde ud af landskabet, og nu beholdt vi dem – vel at mærke i landskabet!

For det var da en naturfredningslov paragraffen stod i, og forbrændte sten og potteskår i jorden – kulturjord – var der da ingen, der tænkte på.

Det er Nationalmuseet der i bedste mening har skubbet loven frem til at dreje sig om alt af arkæologisk interesse. Vi vil her ikke se på den juridiske side af sagen men udelukkende på virkningen af denne praksis på vore arbejdsforhold og vor placering deri.

Nationalmuseet hævder, at alle synlige spor af menneskelig virksomhed, over eller under jorden, er fredet. Arbejder, der angriber dem, kan altså standses, og så stiller man betingelser f. eks. om betaling af undersøgelse for at frigive det, og disse betingelser afpasses nødvendigvis efter modpartens økonomiske evne.

Jeg mener, at hele denne fredningssnak har virket meget skadeligt på vort forhold til vore arbejdsgivere, grundejere, kommuner og entreprenører. Man vogter sig, når en anmeldelse én gang har kostet tid eller penge. Samme virkning har de få tvangsfredninger af storstensgrave, der har fundet sted. – Den måde fredningsloven håndhæves på har kostet os langt flere fortidsminder, end den har reddet.

Det andet er vor – lokalmuseernes – placering i denne sag. Formelt eksisterer vi slet ikke. Også for os er alt fredet, og det er Nationalmuseet, der bestemmer, hvad der skal ske med det fredede. Det er Nationalmuseets opfattelse, jeg her refererer, men det må være vigtigt, at vi bidrager til, at denne opfattelse ikke får hævde. For det er principielt forkert, og derfor i det lange løb af uheldig virkning.

Man skal ikke sige »det går nok«, fordi lokalmuseerne er inde i en stærk udvikling og fordi Nationalmuseet ikke har til hensigt at standse den. Jeg har en vis tillid til, hvor meget hensyn Nationalmuseet vil tage til vore interesser under almindelige forhold, men derimod ingen tillid til, hvordan der regeres om 30 år, når disse ideer er hver mands eje. Så råder vi ikke mere selvstændigt over denne vigtige side af vort arbejde, vore stillinger er ikke mere slutstillinger, men vi er en slags prævidenskabelige udstedsforvaltere med håb til Nationalmuseet. Og hvad siger de kommunale bevillingsmyndigheder til det?

Danefæpraksis må ændres. I lang tid anvendtes danefæreglerne kun overfor genstande af guld og sølv, selv om Nationalmuseet principielt hævdede, at også andet hørte derind under. Men i de sidste 25 år er der sket en mærkbar ændring i dette forhold, idet nu også bronze og jern, ja endog rav, hjortetak og flint er danefæegnede materialer. Forholdet er undersøgt for Odenses og Haderslevs vedkommende: Haderslevs danefæfund 1920–64 fordelte sig med 27 fund af guld og sølv og 1 fund af andet materiale. Til sammenligning var af 35 danefæfund nævnt i Nyt og Noter 1957–64, altså fra slutningen af perioden, de 18 af guld eller sølv, de 17 af andet stof. Danefæbegrebet bruges nu af Nationalmuseet til at redde de genstande, som ellers står i fare for at gå tabt, og dette kan vi ikke have noget imod. Vi har heller ikke noget imod, at det sikres, at genstande af virkelig national betydning også fremtidig indlemmes i Nationalmuseet, selv om de er fremdraget af et andet museum.

Der er fra landsdelsmuseerne rettet en henvendelse til rigsantikvaren om dette forhold: vi mener, at når danefæ udvides til at gælde alt, hvad vi hidtil har beskæftiget os med, så må også samtlige statsanerkendte lokalmuseer være berettiget til at modtage danefæ, dog med speciel hensyntagen til sikkerhedskravet. Og vi mener, at det er farligt at Nationalmuseet på denne måde får mulighed for at træffe bestemmelse over en væsentlig del af vort arbejdsresultat.

Disse to her fremdragne forhold: fredningsloven og danefæpraksis resulterer nemlig tydeligt i en faktisk genindførelse af de berygtede regler af 1887: det tilkommer alene Nationalmuseet at bestemme, hvor der skal graves og at bestemme, hvor de fundne genstande bør opbevares. Det må gerne være fremgået af det, jeg har sagt tidligere, at det her ikke drejer sig om prestige eller om romantiske forestillinger om vor selvstændighed. Det drejer sig om penge, om de kommunale bevillinger, som kommer i større fare, jo større de bliver. Kommunale myndigheder er på vagt mod infiltration fra statens side i deres personale, og de er uvillige til at betale for institutioner, som ikke helt er deres egne.

Jeg vil slutte med nogle generelle bemærkninger om vort museumsvesen i fremtiden. Vi må bort fra den skævhed i museumsarbejdet, som blev fremtvunget ved Sophus Müllers indgreb, og vi må først og fremmest bort fra det konkurrencesynspunkt, som har spillet en alt for stor rolle på Nationalmuseet. Det er forældet og umotiveret. Dansk Folkemuseums hele virksomhed viser, at det slet ikke havde behøvet at spille nogen rolle.

Så kan vi ud fra en rent saglig betragtning tildele begge parter – lokalmuseerne og Nationalmuseets danske afdelinger – hver sin funktion i helheden. De vil dér ikke konkurrere med hinanden, men være afhængig af hinanden på en sådan måde, at den enes vækst og udvikling vil hæve den andens niveau.

Det er forlængst overstået, at vi kun samler på genstande. Vi samler på viden, og det er vor hele tilværelse at samle på al den viden, der findes om vort område. Vi samler, når vi finder eller køber eller får, når vi læser eller vi taler med folk, når vi fotograferer eller beskriver, og det er vort uopnåelige mål at have svar på alle spørgsmål om vor egnns historie og antikviteter.

Og vi samler uden snævre faglige og kronologiske grænser. Når vi kan spænde over Nationalmuseets danske afdelinger, så kunne vi måske godt tage en del af naturhistorien og geologien med. Folkemuseets registrant har jo faktisk i sin begyndelse grupper vedrørende naturen. Vi må arbejde hen til at der ikke er et område i landet, hvor der ikke findes et sådant arsenal, der ønsker at have svar på alt af interesse for lokalhistorien i videste forstand.

For 100 år siden tilstræbte Nationalmuseet det samme for hele landet, og afdelingsvis gør det det vel endnu. Men Nationalmuseet magter det ikke mere.

Lokalmuseerne er hver for sig betydeligt nærmere ved målet. Vort materiale er for 1. og 3. afdelings vedkommende langt større end Nationalmuseets, når man sammenligner egnsvis, og i hvert fald hvis vi spurgte om, hvilken funktion den ene part skal have, så er det lokalmuseet som bedre end nogen an-

den kan løse den opgave at være indsamlingscentral for al antikvarisk viden om sit område.

Nationalmuseet er dermed ikke reduceret til at være et museum for København og Amager, i hvert fald ikke i *vore* forestillinger. Det er da klart, at lokalmuseumsarbejde ganske enkelt betyder en kolossal aflastning for Nationalmuseet, hvor småsagerne alle dage har tynget alt for meget. Igen har man indtryk af, at 3. afdeling med NEU og frilandsmuseet er meget nærmere idealet end de to andre afdelinger. Avisudklippene fortæller, hvad tiden alt går med. Der bliver simpelthen ikke tid til at være Nationalmuseum.

Tænk om også 1. og 2. afdeling kunne slippe for det, der nu plager dem, for nødgravninger og mange selvskabte plager med fredning og registrering, og tænk om de i stedet kunne lægge deres planer på langt sigt og efter de store videnskabelige linier. Ad åre ville vi vel se Nationalmuseet genindtage en endnu smukkere plads i verden, end det har for øjeblikket.

I en situation, hvor de foreliggende arbejdsopgaver bliver mere og mere uoverkommelige, må det væsentlige i alle ordninger være, at vi arbejder og lader andre arbejde, enhver på sin opgave. Vi må holde op med at spille tid på at overvåge og kontrollere hinanden, så vil en stærk gruppe af lokalmuseer, der udgør museumsverdenens nederste lag, langt fra at fortrænge Nationalmuseet, tværtimod løfte det op til den glimrende indsats, som ville glæde og gavne os alle.

DRØFTELSE AF: MUSEERNES ARBEJDSFORHOLD

Museumsinspektør Palle Friis, Hjørring fandt linierne trukket for hårdt op og havde godt samarbejde med Nationalmuseet. Han fandt den brede danefæ-fortolkning god og ønskede af videnskabelige og studiemæssige hensyn ikke for mange små opbevaringssteder, men koncentrerede større studiemagasiner. Bangsbomuseet havde for eksempel forhistorisk typeudstilling, men forhistoriske magasiner i Hjørring. De statsanerkendte provinsmuseer skal handle på rigsantikvarens vegne.

Museumsinspektør Erling Albrechtsen, Fyns Stiftsmuseum var uenig med Neumann i spørgsmålet om Nationalmuseets knægtning af provinsmuseerne. Sophus Müller havde særlige forudsætninger i datidens museumsforhold, som gjorde hans stilling rimeligere end fremsat, og den i vor tid fremsatte bedømmelse af ham er uretfærdig. Han havde kun godt at sige om forholdet til Nationalmuseet.

Museumsinspektør Peter Seeberg, Viborg Stiftsmuseum var glad for foredraget, men enig med Albrechtsen. Samarbejde i fremtiden løses bedst ved størst mulig indbyrdes kommunikation mellem alle implicerede parter.

Museumsinspektør, dr. phil. Olaf Olsen, Nationalmuseets 2. afdeling: Situationen er nu en ganske anden end i Sophus Müllers dage, og det er urimeligt, at vi stadig skal høre for fortids synder. Samarbejdet mellem Nationalmuseet og provinsmuseerne er i dag bedre end nogensinde før, og på Nationalmuseet værdsætter vi i meget høj grad den aflastning, som provinsmuseerne yder i det antikvariske arbejde. Den stramning af Nationalmuseets praksis i fredning- og danefæ-anliggender, som Neumann omtalte, har hverken direkte eller indirekte brod mod provinsmuseerne, men er nødvendiggjort af den samfundsmæssige udvikling. Nationalmuseet nærer ikke noget ønske om at knægte det lokale initiativ; der er opgaver nok til os alle. Af hensyn til en ensartet sag-

behandling må fredningsarbejdet imidlertid varetages fra en central myndighed, og mange provinsmuseer er forståeligt nok ikke interesserede i at påtage sig fredningsopgaver, der jo ikke altid er lige populære. Nationalmuseet forsøger at fare frem med lempe i fredningssager, men hovedsagen er fortidsmindernes bevaring, og det er indlysende, at dette nu og da må forårsage ubehagelige konflikter.

Museumsdirektør Peter Riismøller, Ålborg historiske Museum: Samarbejde mellem alle implicerede må være en helt naturlig sag; også således, at specialister kan gå uden for deres arbejdsfeltets grænser (eks.: glasværksgravningerne).

Museumsinspektør Else-Marie Boyhus, Lolland-Falsters Stiftsmuseum: Konkurrencemomentet i forholdet til Nationalmuseet kan ikke blive fremtrædende. Provimuseerne må være som »praktiserende læger«, der sender vanskelige tilfælde til specialisten. Det er ikke kun arkæologi, men også anden kulturhistorisk undersøgelse, som skaber gode kontakter med landbefolkningen.

Overinspektør Holger Rasmussen, Nationalmuseets 3. afdeling: Tilsynet har ikke kunnet tage principielle drøftelser op, idet det ikke er det naturlige forum herfor. Punktundersøgelser vil altid være grundlag for landsomfattende resultater. Lokalmuseumsfolk vil derfor aldrig blive »udstedsbestyrere«.

Borgmester, lrs. J. Dalgaard Knudsen, Ringkjøbing Museum var ikke fuldt enig med Neumann. Han havde som »praktiserende læge« haft stor hjælp af specialister og ønskede tilskud til at dække udgifterne til disse fagfolk. Angående danefæ havde han erfaring for en lempelig politik fra Nationalmuseets side. Hvis et fund erklæres for danefæ, ønskedes det, at udgravningsudgifterne refunderedes af Nationalmuseet. Det er rigtigt, at for hård danefæ-politik hæmmer lokale tilskud. Til fredninger bør der ydes erstatninger også for at få nye meddelelser.

Museumsinspektør Aino Mortensen, Nationalmuseets 1. afdeling fremhævede at der er sket væsentlige ændringer i de senere år i Nationalmuseets indstilling til provinsmuseernes arbejde. Samarbejde vil altid være frugtbart. Der blev nævnt eksempler på, at fund fra udgravninger foretaget af Nationalmuseet blev overdraget til lokalmuseet.

Museumsinspektør Chr. Waagepetersen, Kalundborg: Det er vanskeligt at bo på et jordfast mindesmærke (Kalundborg) og være kommunalt ansat, når kommunen ved jordarbejder var usamarbejdsvillig.

Museumsinspektør Fritze Lindahl, Nationalmuseets 2. afdeling: Danefæ-loven er god, fordi den åbner mulighed for at få ting, som på grund af antikvitetshandlen ellers ville blive uopnåelige.

Antikvar Mogens Bencard, Ribe: Waagepetersens vanskeligheder viser, hvor megen gavn man kan have af den anonyme myndighed: Nationalmuseet.

Peter Seeberg: Problemerne viser sig først, når man er blevet enige. Vil man så være med til at løse dem.

Holger Rasmussen: Vi bør have et oplæg til omfanget af forskningsopgaverne i landet.

Fru Karen Andersen, Bangsbo-museet havde erfaring for et godt samarbejde med Nationalmuseet og med landsdelsmuseerne.

Konservator Lange-Kornbak, Århus: Kopier kan og bør laves til »udstillingererstatning« af danefæ-ting.

Formanden takkede og gjorde opmærksom på, at modsætningsforhold i praksis kunne være større end diskussionen viste, men fandt det nyttigt, at disse var blevet drøftet for åbent tæppe.

Mogens Bencard